

Landskap: Småland. Upptecknat av: Folke Neij
 Härad: Tveta. Adress: Sjöbergs Egendom, Tenhult.
 Socken: Öggestorp. Berättat av: Karl Andersson, Målen.
 Uppteckningsår: 1936. Född år 1863 i Öggestorp.

Uppteckningen rör F I S K E.

Upplysninger om meddelaren.....	sid.	1.
6. F i s k e f ä r d e r o c h f i s k e t u r e r "		2.
7. B å t a r.....	"	3.
8. F i s k e t s b e t y d e l s e i h u s -		
h å l l n i n g e n.....	"	3.
9. F i s k e t s f o l k t r o.....	"	5.

4627

Kronoarrendator Karl Andersson, Målen, Öggestorp, har sysslat med fiske sedan tidig barndom. Han har av upptecknaren tidigare anlitats för besvarande av frågorna i denna listas förra avdelningar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
1.

4627

F I S K E.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

6. F i s k e f ä r d e r o c h f i s k e t u r e r.

Meddelaren har varit med om notfiske i Tenhultssjön. Som denna emellertid är en rätt djup sjö, går noten för lågt, så att fisken har fritt spelrum ovanför densamma. Detta förhållande har lett till, att man sedan över tio år icke längre bedriver notfiske här.

När man skulle dra not, tog man noten från torkställningen, lade den på "e' notabår" och bar den jämte linorna till båten. Man fäste så ändan av t.ex. vänstra linan i land, rodde linan rakt ut, fäste sedan i densammas yttre ända vänstra armen av noten och började småningom svänga åt höger i en båge. Därpå fäste man i det högra repet i högra notarmen, rodde rätt i land och kom in ett bra stycke från vänstra notarmen. Nu började inhalandet av noten, vilket skedde under successiv förflyttning av båda notarmarna närmre varandra. När "kalven" började närma sig, flyttade sig notdragarna all-

4627

deles intill varandra, men aldrig i kors med linorna. När man fick in kalven, knöts "snuttra" upp, och fångsten tömdes i en medförd större korg.

7. B Å T A R.

Båtarna i Tenhultssjön äro ekor av en lantlig och föga sjöduglig typ, vilken jag snarast skall i ord och bild beskriva. Men även har här förekommit en och annan vattersnipa. Av anordningar för fiskets skull har endast förekommit krampa i aktern av ekorna för "halster".

8. F i s k e t s b e t y d e l s e i h u s h å l l n i n e n.

a. Husbehovsfisket har här icke varit av större betydelse.

Av den fisk, man fångade utöver eget behov, försåldes en del i grannskapet, och resten gav man bort. Någon byteshandel såges icke hava förekommit.

b. Om fiskerätten vet man ej mera, än att den, som ägde strand, hade självfallen fiskerätt. Men man höll förr ingalunda noga på rättighet härvidlag, utan icke strand-

ägare kunde opåttalt gå och fiska. Hade en sådan nät, förmenade man honom icke att lägga ut och vittja. Likadant förhöll det sig med andra redskap, d.v.s. främmande nortar förekommo icke, sådana anskaffade ingen, som inte hade sjöstrand.

c. Fisken tillvaratogs genom nedsaltning eller torkning.

även förvarade man frusen fisk i snö eller is. Vid rensningen tog man bara på vanligt sätt ur inmätet samt flälade fisken. Torkning av fisk försiggick ute i det fria "på e' sö'rvägg". Man hängde fiskarna på ett snöre. Större gäddor klövos för bättre torknings skull. Vid saltning saltade man fisken hårt, och när densamma skulle användas, "vassdro' vi 'en fösst".

d. Bland maträtter av fisk nämnes "fesksöppa" av spadet, sedan man "silat dä'n bena å lagt en bit smör i". Ett sätt att steka fisk var, att "vi steckte döm öfta på glöva" (glöderna). På panna stektes fisken kluven eller okluven, allt efter storlek. Av inkråmet användes endast rom och

Som
Första del
Oapistero
Mars 1936

4627

Folken
Tenholt
På Carl Oudebooms
Mars 1883

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

mjölke. Beträffande benen i fisk berättar meddelaren,
att "söm ba'n åt vi siklöja jämt över". Fisk ansågs för
god mat.

- e. Av fiskskinn tillvaratogs endast "lakaskinnet te syrem-
mer å te klarskinn". (Ål finns icke i denna sjö).
- f. Medicinskt bruk av fiskdelar är här okänt.
- g. De små kvantiteter fisk, som avyttrades, såldes utan
mellanhänder och mot klingande valuta.

9. F i s k e t s f o l k t r o .

- a. "Fösste metareda'n va' Heli' tossta. Den ti'en på da'n,
söm dä nappade Heli' tossta", var rätt tid på dagen för
fiske även i fortsättningen. Som regel för lämplig fiske-
tid i övrigt gäller, att "bäst ä' fesken, enna' han ha'
leckt". Märken i naturen äro: "Siklöja' går in te lann,
när häggen blommar. Mötten leker, när alelövet ha' sla'-
et ut, så dä ä' så sto't söm musören"(öronen på en mus).
- b. Okänt.

4627

- c. Om märken_för_gott_och_dåligt_fiske säger meddelaren:
"När hemlen ä' söm e' fåravåmm (när himmeln är småfläckig), s'a dä va' bra å meta. Om en möter fruntemmer, bli' dä dåli' fesketur. När ikörninga' springer öve' väjen, ä' dä också oturligt".
- d. För att bringa otur_vid_fiske voro en del "käringer" i trakten kända. Vände om gjorde man dock icke därför, utan försökte sin lycka trots det dåliga förebudet.
- e. Om man fått bra fångst, talade man inte gärna om detta. Det var för att undvika avundsjuka. På fråga, om det ansetts skada annans fiske, om någon missunnade honom hans tur, svarar Andersson: "Ja, dä ha' inte vatt fritt".
- f. Om magiska_åtgärder_för_gott_fiske säger han: "En gammal feskare här, han hette Sunn (Sund), han hade mänskeben för fesketur. Döm feck sönen gå te körrgån nä, nä' gubben va' dö', så di köm i vigd jo'd". Om användning av flädermus som medel för fiskelycka säger meddelaren:

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

4627

"Nej, men Gustaf Jott (sön te racka'n), han hade e' flä-
dermus i pängapongen, för att fleckera sulle töcka öm
'en".

g. Av lyckobringande ord vet man blott om det gamla välkän-
da "tvy fläsk" vid utkastet, när man metar. "Men en sul-
le sputta tre gånger på näta, enna' en la' i döm". Lika-
så på draget, innan det släpptes i.

h. Som naturliga medel nämnas ättika, som förekommit, att
man slagit på agnet. Terpentin likaså, men endast på
"matning" för kräftor.

i. Det enda om förgörning, som meddelaren känner till, är:
"Löcka te! får en inte säja, dä fö'stör fesket".

j. Sjörå och näcken ha varit de övernaturliga väsen, som
man talat om här, "men en ha' inte böret nå'n respekt
fö' döm".

l. "Femtankilosgädder ha' ja' dra'et öpp nå'ra stöckna i
min da'", säger Andersson. (Socknens "berättare" på om-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

4627

rådet, gamle Johan i Uddebo, är sjuk. Om han tillfrisknar, skall jag kunna lämna tilläggsbidrag av här efterfrågade art.

~~~~~

F. Neij

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
8.